8 Möt en pigg 50-åring som är guld värd

18 Socialpolitik, fotboll, pianospel och Anton

24 Läs rapporten från FSS vårmöte

Synvinkel

3 • 2025 FÖRBUNDET FINLANDS SVENSKA SYNSKADADES ORGANISATIONSTIDNING

4 Kom i kondis i sommar!

I DENNA TIDNING

3 • 2025

LEDARE

3 Alla behöver pålitlig information

ARTIKLAR

4 Mot hälsosammare sommartider!
8 ”Ni är guld värda!”
12 Porten till framtiden öppnas
18 Genuint nyfiken och en hejare på fotboll

AKTUELLT

20 Punktskriften i mittpunkten
22 Nya erfarenheter i Norrvalla
23 I Heureka får du se med andra ögon
24 Rapport från FSS vårmöte 2025

FREDDES FÖLJANDE FÖLJETONG

25 Vardagsmotion för husse och hund

PÅ TAPETEN

26 Kort om aktuella frågor

AKTUELLT I DISTRIKTEN

27 Medlemsföreningarnas notiser

Synvinkel

Synvinkel är organisationstidningen för Förbundet Finlands Svenska Synskadade. Tidningen utkommer med 6 nummer per år i svartskrift, punktskrift, som taltidning, tillgänglig pdf och i rtf-format, se www.fss.fi. Kan också fås som e-postbilaga. Årgång 114.

FSS

Utgivare: Förbundet Finlands Svenska Synskadade rf, Parisgränden 2 A 1, 00560 Helsingfors. Tfn 09-696 2300.

Ansvarig redaktör: Christian Hellman
tfn 044-712 3017
e-post: christian.hellman@fss.fi

Layout: Christian Hellman
Tryck: Forsberg, Jakobstad
Papper: Obestruket Multioffset 120 g
Typsnitt: PT Sans 12,8 pkt

Prenumerationer och adressändringar:
FSS kansli
tfn 09-696 2300
e-post: kansliet@fss.fi

På pärmen: En leende kvinna med kort, mörkt hår paddlar i en grön kanot på stilla vatten, med skog i bakgrunden. Bakom henne sitter en gråhårig, leende man. Båda bär solglasögon, ljusblå skjorta och svart flytväst.
Foto: istockphotos.com/Suzi Media Production

Alla behöver pålitlig information

Christian Hellman
redaktör

Vi lever i en tid av förändringar och osäkerhet. Våra myndigheter uppmanar oss till vaksamhet inför den informationspåverkan som riktas mot oss via olika medier, och påminner om att vi alla delar ansvaret att motarbeta fenomenet.

Syftet med systematisk informationspåverkan är inte enbart att sprida desinformation, utan också att väcka känslor och reaktioner som förändrar våra åsikter och attityder och, i förlängningen, försämrar vårt samhälles funktionsförmåga. Därför är det viktigt att ha en tydlig bild av vilken information man kan lita på, och vad man bör ta med en nypa salt.

Tyvärr stöter personer med synnedsättning ofta på praktiska hinder i granskningen av trovärdigheten av digitala informationskällor. Seende personer förlitar sig i hög grad på visuella element för att snabbt kunna bedöma hur pålitlig en webbplats är (Wobbrock et al., 2019). De här visuella ledtrådarna är dock sällan tillgängliga för personer med synnedsättning, vilket innebär att en central dimension av trovärdighetsbedömningen går förlorad.

Webben är fortfarande en anmärkningsvärt otillgänglig plats. En färsk översikt visar att majoriteten, 96,3 %, av de hemsidor som analyserades hade grundläggande tillgänglighetsbrister (Droutsas et al., 2025). Jämfört med seende personer tar det betydligt längre tid för skärmläsaranvändare att navigera på sådana sidor. Om det saknas alternativtexter för bilder, eller om sidorna är ologiskt strukturerade, blir en person med synnedsättning tvungen att lägga oproportionerligt mycket tid på att tolka sammanhangen. När man tampas med tillgänglighetshinder samtidigt som man försöker granska källans tillförlitlighet, skapas en dubbel kognitiv belastning som undergräver förmågan att göra välgrundade bedömningar.

Lyckligtvis har vi många respekterade, inhemska nyhetskällor som visat sig värda vårt förtroende. Dessa traditionella medier tillämpar etablerade journalistiska regler för etik och objektivitet, och de granskar sina egna nyhetskällor kritiskt och rigoröst. Detta ger deras läsare, lyssnare och tittare ett kraftfullt skydd mot färgad rapportering. Varför inte ge dessa pålitliga trotjänare en chans, om det känns överväldigande att på egen hand bedöma vem det går att lita på?

I slutändan avgör var och en själv sin inställning till det digra nyhetsflöde som dagligen sköljer över oss alla. Därför är det alltid klokt att fråga sig: Vem berättar detta för mig och varför?

Foto: iStockphto.com/Ljupco

Mot hälsosammare sommartider!

Är du redo att motionera? Sök inspiration i vår presentation av sex konditions–byggande sommaraktiviteter som passar personer med synnedsättning. Från vandring och simning till tandemcykling och frisbeegolf – här får du konkreta råd om hur du kommer igång, kunskap om vad som krävs och var du hittar hjälp lokalt.

TEXT: CHRISTIAN HELLMAN

Vandring och promenader

Att gå är den enklaste och vanligaste formen av motion. Gång kan anpassas efter alla omständigheter, och det krävs inte mycket mera än ett par sköna skor och ett fast beslut för att man ska komma igång. Oavsett om du föredrar att vandra i skog och mark, eller att promenera runt stadens park, så finns det många sätt att göra aktiviteten både trygg och njutbar.

För dig som bor på landet eller har möjlighet att ta dig ut i naturen finns det tillgängliga naturstigar med taktila markeringar och informationstavlor i punktskrift. Om du bor i Helsingforstrakten, kan du ta dig till Kivinokka naturstig där det finns räcken som fungerar som ledstänger och en ljudguidningstjänst som fungerar via en mobilapp.

Men du behöver förstås inte begränsa dig till specialanpassade stigar. En bekant och pålitlig promenadkamrat öppnar betydligt fler

möjligheter. Det kan vara en familjemedlem, vän eller kanske en bekant från din lokala FSS medlemsförening. Börja med korta, bekanta rutter nära hemmet, bygg gradvis upp både kondition och självförtroende, och njut samtidigt av den sociala samvaron.

Den vita käppen och tekniska hjälpmedel som GPS-appar kan vara till hjälp, men de ersätter inte en erfaren ledsagare – i synnerhet inte när du rör dig på okända stigar. Försök alltid planera rutten tillsammans på förhand och leta reda på information om terrängen och eventuella hinder. Forststyrelsens webbplats är en utmärkt informationskälla för detta. Du hittar länken till deras tjänst i faktarutan efter artikeln.

Tandemcykling

På en tandemcykel sitter personen med synnedsättning på den bakre sitsen som så kallad ”stoker” och bidrar med trampkraft, medan den seende ”piloten” styr och navigerar. Man kan tänka på tandemcykling som en slags lagsport, för det krävs god kommunikation mellan de två cyklisterna.

Tandemcykling ger utmärkt konditionsträning och du får uppleva fart och rörlighet på ett sätt som kan vara svårt att uppnå i andra aktiviteter. Samarbetet med piloten skapar tillit och gemensamma upplevelser. Som bäst kan tandemcykling vara bland det roligaste man kan göra under soliga sommardagar - ända tills det börjar regna, såklart.

En klar nackdel är att tandemcyklar är dyrare och svårare att få tag på än vanliga cyklar. Och naturligtvis måste du också hitta en villig och kunnig pilot du kan cykla tillsammans med. Varför inte börja med att kontakta din lokala medlemsförening och fråga om de kan hjälpa dig hitta någon som hyr ut tandemcyklar lokalt, och om de känner till någon som kunde vara intresserad att börja åka med dig?

Kom ihåg att den personliga säkerheten är en viktig del av cyklandet - både du och piloten behöver hjälmar, och piloten måste vara en trygg och van cyklist som kan hantera den extra vikten och längden på en tandemcykel.

Simning

Simning tränar hela kroppen samtidigt som vattnets bärkraft gör aktiviteten skonsam för lederna. Det är därför en gren som passar alla åldrar och de flesta konditionsnivåer.

För personer med synnedsättning är det bra om det finns vissa anpassningar. Till exempel är det önskvärt att bassängen har tydliga kontrastmarkeringar på kanterna, samt linor som skiljer banorna åt.

När du väl är i vattnet, är det viktigt att du lär dig räkna simtagen - hur många krävs det, till exempel, för att komma från den ena ändan av bassängen till den andra? Vid tävlingssimning används så kallad ”tapping”. Det betyder att en seende assistent står vid bassängkanten och knackar lätt med en stav mot simmarens huvud när kanten närmar sig. Men för motionssimning räcker det ofta med att vara medveten om bassängens mått och använda linorna som vägledning.

Många kommunala simhallar har personal som kan ge råd om anpassningar. Börja gärna med att simma under lugna tider när det inte är så mycket folk i bassängen.

Foto: iStockphto.com/Ljupco

Frisbeegolf är en härlig utomhusgren...

Vattengymnastik

Vattengymnastik kombinerar motion med social samvaro i gruppformat. Övningarna utförs i grunt vatten till musik, vilket gör aktiviteten både rolig och effektiv.

Instruktören använder tydliga verbala beskrivningar av rörelserna, och vattnets motstånd gör träningen skonsam för lederna. Vattengymnastik passar särskilt bra för äldre personer eller dem som har andra fysiska begränsningar utöver synnedsättningen.

Flera av FSS medlemsföreningar arrangerar vattengymnastikpass, vilket skapar trygghet när man tränar tillsammans med andra som förstår utmaningarna med synnedsättning.

Paddling och rodd

Om du hellre rör dig på vattnet än i det, så är paddling och rodd roliga och naturnära motionsformer som också lämpar sig väl för personer med synnedsättning. Man paddlar i tandemfarkoster, där den seende partnern sköter styrningen och navigeringen. Till skillnad från tandemcykling, sitter personen med synnedsättning längst fram i farkosten.

Om du hittar en roddklubb som anpassar för synnedsättning, kan du eventuellt få plats i besättningen för en fyra- eller åttapersonerskanot, vilket ger mycket högre hastigheter och en ännu mer intensiv upplevelse.

Paddling kräver god kommunikation mellan besättningsmedlemmarna. Den seende partnern beskriver omgivningen, varnar för hinder och ger instruktioner om kurs. Börja på lugna, skyddade vatten som mindre sjöar eller vikar.

När du ger sig ut på sjöar och hav är det förstås viktigt att ha en grundläggande simkunnighet. Du måste också alltid bära flytväst.

Ett bra sätt att komma igång är att kontakta närmaste paddlings- eller roddklubb och höra om de har erfarenhet av, eller intresse för anpassning för personer med synnedsättning.

Frisbeegolf

Frisbeegolf är en härlig utomhusgren som vuxit explosionsartat i popularitet. Grenen är tillgänglig för personer med synnedsättning tack vare tekniska hjälpmedel. Anpassningen sker med små ljudavgivande enheter som fästs på frisbeen, så att du kan lokalisera den med hjälp av hörseln.

...tillgänglig för personer med synnedsättning...

Foto: iStockphto.com/Ljupco

Frisbeegolf kombinerar precision och koncentration med lätt motion. Du går mellan olika ”hål” på en bana och försöker kasta frisbeen i målkorgar med så få kast som möjligt.

Det kostar inte mycket att spela frisbeegolf. Spelredskapen är förmånliga och de flesta banorna är gratis att använda. Du behöver dock en seende guide som kan beskriva banans layout, avstånd till målet och hjälpa med att lokalisera frisbeen. Börja på enkla, öppna banor med färre hinder. Kontakta Finlands frisbeegolfförbund för att få mera information om grenen, vilka redskap det lönar sig att skaffa, och var det finns tillgängliga banor.

Kom igång!

Hittade du redan en aktivitet som fångade ditt intresse? Eller letar du fortfarande efter din egen gren? Glöm inte att det viktigaste, till syvende och sist, är att göra slag i saken och börja någonstans. Du kan alltid byta gren senare, när du hittar något som passar dig bättre. Synvinkel vill hjälpa dig på vägen. Den här artikelserien fortsätter fram till årets slut, och det finns ännu många grenar du kommer att få bekanta dig med. Chanserna är faktiskt rätt goda att en av dem är den rätta för dig!

Få hjälp med att komma igång:

FSS synrådgivare
Personlig rådgivning och stöd. Kontakta kansliet: (09) 696 230.

FSS lokala medlemsföreningar
Läs notiserna i Synvinkel eller kontakta din egen förening direkt.

Idrottsföreningar och simhallar
Fråga om de kan anpassa sin verksamhet eller redan har specifika grupper.

Forststyrelsens karttjänst
Tillgängliga friluftsleder: utinaturen.fi

Finlands frisbeegolfförbund
frisbeegolfliitto.fi/svenska/

Finlands Paddling och Roddförbund
melontajasoutuliitto.fi/pa-svenska/

”Ni är guld värda!”

När en förening uppnått 50 års ålder betyder det att mycket måste ha gjorts rätt under åren. Synvinkel blev också nyfiken på varför det ibland lär höras ”ni är guld värda” efter Västis medlemsträffar. Därför valde redaktionen att öppna den nya artikelserien om FSS medlemsföreningar med en presentation av Svenska Synskadade i Västnyland.

TEXT: CHRISTIAN HELLMAN

Allting började för 50 år sedan. I februari 1975 samlades 15 personer i Nordiska föreningsbankens lunchrum i Ekenäs för att bilda en krets inom dåvarande Finlands Svenska Synskadade. Idag har föreningen Svenska Synskadade i Västnyland rf omkring 150 medlemmar från Hangö till Lojo, av vilka dryga hälften har en synnedsättning. Verksamhetskoordinator **Alexandra Helander** började på Västis för fyra och ett halvt år sedan. Arbetets mångsidighet och den personliga kontakten med medlemmarna var det som lockade henne mest.
– Jag planerar olika aktiviteter i samarbete med styrelsen och försöker få med medlemmarna i verksamheten på olika sätt. Men ibland blir man också lite mer än bara en koordinator. När personer som förlorat en del av sin syn ringer och frågar råd, så lyssnar jag förstås och försöker hjälpa på de sätt jag kan, berättar hon.

Gemenskap i verksamheten

När Alexandra får frågan om vad hon upplever vara den värdefullaste delen av föreningens verksamhet, funderar hon kort innan hon svarar.

– Det är svårt att säga exakt, men jag tänker alltid på gemenskapen – det att medlemmarna får träffa andra som är i en liknande situation. För någon som just har fått en synnedsättning kan det vara jättevärdefullt att märka att det finns andra i samma båt. Man kan få tips om hur man löser praktiska problem eller underlättar vardagen. Eller sen är det bara det att det finns någon som lyssnar och förstår.

Den gemenskapen växer fram andra lördagen varje månad, när månadsmötet samlar medlemmar från hela regionen. Det är utan tvekan föreningens populäraste tillställning.

– Det brukar vara minst 30 deltagare, men ibland har upp till 45 medlemmar dykt upp. Månadsmötena går främst ut på samvaro, men vi brukar ha en gäst med också. Jag ger information om kommande händelser, och om någon medlem vill ta upp något viktigt till tals, så finns det alltid möjlighet till det, berättar Alexandra.

En unik tjänst Västis erbjuder sina medlemmar är samtransport som täcker hela verksamhetsområdet. Den gör det möjligt för alla

medlemmar att delta i föreningens aktiviteter på lika villkor, oavsett var de bor eller hur väl färdtjänsten fungerar just den dagen.

– Många är väldigt bundna till hemmet och alla har kanske inte närstående som kan hjälpa dem att ta sig runt. När vi får med medlemmar som inte tidigare varit på någon aktivitet och de är nöjda, ger det jättemycket, berättar Alexandra.

Tor Hanner flyttade till regionen för ungefär femton år sedan och har sedan dess varit en aktiv röst inom föreningen. Under 50-årsjubileumsfesten fick han motta FSS hedersmedlemskap för sina långvariga insatser. Han har varit medlem i flera distriktsföreningar på olika orter, och han ser ett stort värde i att ha en förening på nära håll.

– Det viktigaste med en lokal förening är att medlemmarna får möjlighet att träffas oftare. Om det inte fanns lokala föreningar, skulle all verksamhet koncentreras till Helsingfors. Så var det förr. Nu kan man istället träffas lokalt och diskutera synskadefrågor och även andra ämnen. En egen förening skapar också möjligheter att delta i aktiviteter som skulle vara svåra att ordna utan föreningens stöd, förklarar han.

Hemkänsla på Lyan

Sedan 1993 har föreningen sitt hem i lokalen Lyan på Prästängsgatan i Ekenäs. Här finns gott om plats för månadsmöten, styrelsesamman-

Händelsernas centrum. Den hemtrevliga föreningslokalen Lyan är i flitigt bruk. Foto: Alexandra Helander

träden och andra aktiviteter. Köket används flitigt – under de flesta träffarna bjuds det nämligen på kaffe med tilltugg.

Lyan används för allt från litteraturcirkeln Läslusarna till matlagningskurser och även en ”herrklubb”. Den gamla bardisken fungerar nu som informationscenter med broschyrer och ljudböcker för utlåning.

– Det är en låg tröskel att komma hit, få njuta av samvaron, ta del av lite nyttig information och dricka en kopp kaffe. Det betyder jättemycket för många, säger Alexandra om lokalen som blivit som ett extra vardagsrum för många medlemmar.

Nutid och framtid

På frågan om vad som är aktuellt och angeläget för föreningens medlemmar just nu, svarar Alexandra genast.

– Det är nog färdtjänsten. Medlemmarna tror att den kanske i praktiken bara kommer att fungera i huvudstadsregionen. Det finns en klar oro inför detta. Många söker nu andra lösningar, eftersom man redan upplevt en försämring och är rädd att det blir ännu värre, berättar Alexandra.

När vi vänder blicken mot framtiden, lyfter Alexandra fram Västis långsiktiga tänkande på sina medlemmars hälsa och motion.

– Just nu satsar vi på att fundera kring olika sätt att röra på sig. Vi vill utreda lätt motion som medlemmarna själva kan bestämma takten på, så att ingen blir tvingad att springa eller lyfta något tungt. Vi vill gärna få våra medlemmar att vara medvetna om hälsan och röra på sig mer, förklarar hon.

Tor Hanner betonar att en levande förening måste kombinera social verksamhet med intressepolitiskt arbete.

– Jag anser att läget här är gott och att andan är mycket positiv. Det satsas på det intressepolitiska arbetet, även om det kanske kunde förekomma ännu mera av det. Jag har också förstått att samarbetet med konstmuséet Chappe varit mycket fruktbart. Jag anser själv det vara mycket viktigt att de som vill och ser lite, får möjlighet att ta del av konst. Det här är en sak som jag tycker att vi i Västnyland har hanterat väl.

För att locka yngre medlemmar anser Tor att föreningar måste vara lyhörda.

– De yngre måste få diskutera frågor som: Vill vi ha det så här, eller vill vi göra något annat av föreningen? De bör få möjlighet att uttala sig och uttrycka sin egen syn på vad man kunde göra. De måste också få tala med personer som har erfarenhet och kunskap om föreningsverksamhet av den här typen.

På rätt väg

Den bästa bekräftelsen på att Västis är på rätt väg kommer från medlemmarna själva. Alexandra berättar om en medlem som regelbundet uttrycker sin uppskattning.

– En av våra medlemmar brukar alltid säga ”ni är guld värda” efter varje månadsmöte på Lyan. Då känner man att det inte alltid behövs så mycket – bara man ordnar tillställningen och skapar möjligheten till samvaro.

Håller i trådarna. Verksamhetskoordinator Alexandra Helander har hand om den dagliga verksamheten inom föreningen.
Foto: Alexandra Helander

Perspektiv. Tor Hanner har lång erfarenhet som aktiv inom FSS och flera av dess medlemsföreningar.
Foto: Petra Österberg

Oro över färdtjänsten i Västnyland

Färdtjänst är en subventionerad taxitjänst för personer med funktionsnedsättning som har svårt att anlita kollektivtrafik. Tjänsten möjliggör resor till arbete, studier och fritidsaktiviteter.

Under 2025 genomför Västra Nylands välfärdsområde stora förändringar inom färdtjänsthelheten. Dessa grundar sig dels på den nya klientanvisningen som följer den nya lagen om funktionshinderservice, dels på en ny upphandling av tjänsterna.

Den nya anvisningen träder i kraft stegvis: från den 5 maj i Lojo, Karkkila och Vichtis; från den 2 juni i Esbo, Grankulla och Kyrkslätt; och från den 4 augusti i Hangö, Raseborg, Ingå och Sjundeå.

En stor förändring är övergången till ett centraliserat beställningssystem. Tidigare har kunderna kontaktat lokala taxibolag och chaufförer direkt. Framöver ska färdtjänstbeställningar göras via en förmedlingscentral belägen på annan ort, såvida man inte har ett specifikt beslut om så kallad ”bekant taxi”.

Omorganiseringen av färdtjänsten och det nya beställningssystemet har väckt oro bland många svenskspråkiga med synnedsättning i Västnyland. Oron gäller bland annat tillgången till svenskspråkig service, bristande lokalkännedom, försenade eller helt uteblivna transporter samt att den personliga trygghet och extra assistans som en välbekant chaufför kunnat ge, nu kan gå förlorad. Medlemmar inom Svenska synskadade i Västnyland rapporterar redan nu om försämringar och har börjat söka alternativa lösningar.

Källor

- Svenska synskadade i Västnyland rf
- Västra Nylands välfärdsområde
- Yle Svenska, artikel om färdtjänsten 20.3.24

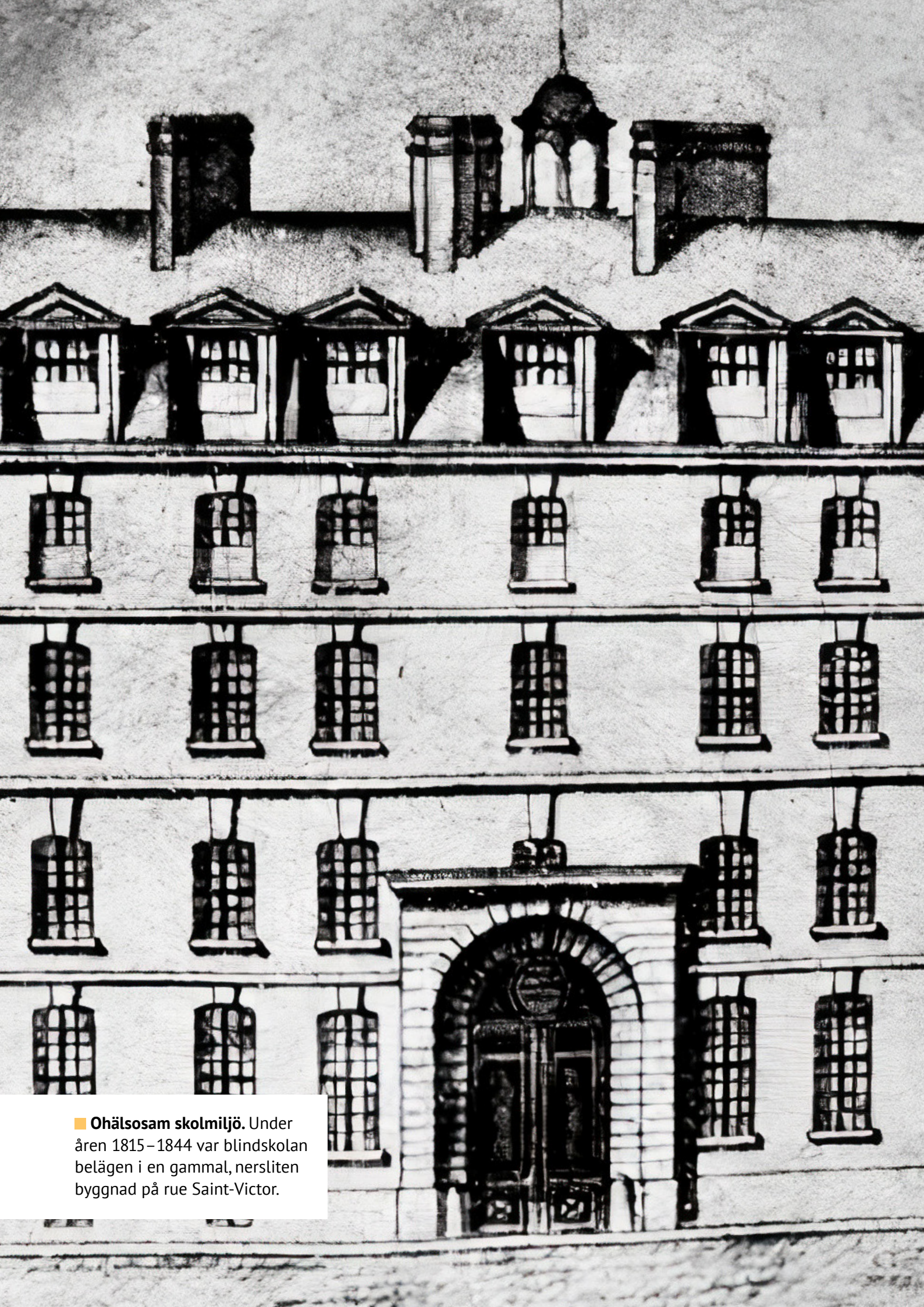

Ohälsosam skolmiljö. Under åren 1815–1844 var blindskolan belägen i en gammal, nersliten byggnad på rue Saint-Victor.

LOUIS BRAILLE del 2

Porten till framtiden öppnas

År 1819 anländer tioårige **Louis Braille** till blindinstitutet i Paris – stället som kommer att forma resten av hans liv.

TEXT: CHRISTIAN HELLMAN

En kylig februarimorgon 1819 klev Louis och hans far **Simon-René** ombord på diligensen för att åka till huvudstaden Paris. Under den fyra timmar långa färden berättade fadern tålmodigt för sin son om byggnader och folk han såg genom diligensens fönster. På så sätt kunde Louis skapa sig en egen bild av den förbipasserande världen, trots att han inte längre kunde se den med sina egna ögon.

När diligensen anlände till stadsporten klev far och son ur vagnen och fortsatte färden till fots genom huvudstadens smala gator och gränder. Louis sinnen bombarderades från alla håll av nya intryck; hästhovarnas klapprande mot kullerstenarna, gatuförsäljarnas högljudda lockrop och bageriernas förföriska dofter, men också rännstenarnas illaluktande ångor.

Louis anländer till skolan

Till slut kom far och son fram till gatan rue Saint-Victor där den kungliga blindskolan låg. Byggnaden hade en lång och rik historia – den hade tidigare inhyst både ett barnhem och ett prästseminarium. Under den franska revolutionen hade huset använts som ett provisoriskt fängelse där flera präster mördats under den så kallade Septembermassakern.

Skolans lokaler var kalla, fuktiga och dåligt ventilerade – en senare rapport beskrev byggnaden som ”livsfarlig”. Sjukdomar härjade ofta bland eleverna som även led av undernäring och smutsigt dricksvatten. Tuberkulos förekom allmänt på skolan, och det var sannolikt här som Louis smittades av sjukdomen som många år senare skulle kräva hans liv.

De knackade på porten och steg in. Skolans vaktmästare, monsieur Demeziere, hade väntat på att den nya eleven skulle anlända. Han ledde far och son uppför de slitna trapporna och genom de mörka korridorerna, fram till skoldirektörens kontor. Där tog direktör **Sebastien Guillié** emot dem och berättade om

Frankrike efter Napoleon

Efter **Napoleons** fall år 1815 styrdes Frankrike återigen av en kung, **Louis XVIII,** men huvudstaden Paris präglades fortfarande av politiska motsättningar. Under åren 1815-18 ockuperades stora delar av landet av trupper från de nationer som besegrat Napoleon, vilket gjorde livet besvärligt för hela befolkningen. Det var under den här turbulenta tidsperioden i Frankrikes historia som Louis anlände till Paris.

Bild: Séminaire Saint-Firmin, Public Domain via Wikimedia Commons

Målning: Auguste-Xavier Leprince, Public Domain via Wikimedia Commons

Diligensen avgår. Målning av Auguste-Xavier Leprince, Le depart de la Diligence, från 1819. Diligensen erbjöd regelbundna turer mellan större städer och samhällen, fraktade passagerare, post och ibland varor. Det var det snabbaste och mest pålitliga alternativet för långväga resor vid denna tid.

livet på skolan, om vardagsrutinerna och om undervisningen. När de nödvändiga arrangemangen var avklarade, kramade Simon-René sonen farväl och lämnade skolan för att återvända hem till Coupvray.

Louis var nu helt ensam i den nya och främmande miljön. Av skolans 90 elever var han den allra yngsta. Han visste det inte ännu, men han skulle komma att tillbringa resten av sitt liv på skolan – först som elev, sedan som lärare och till slut som pensionär.

Direktör Guillié förde Louis till vicerektor **Dufaus** klass där en geo-

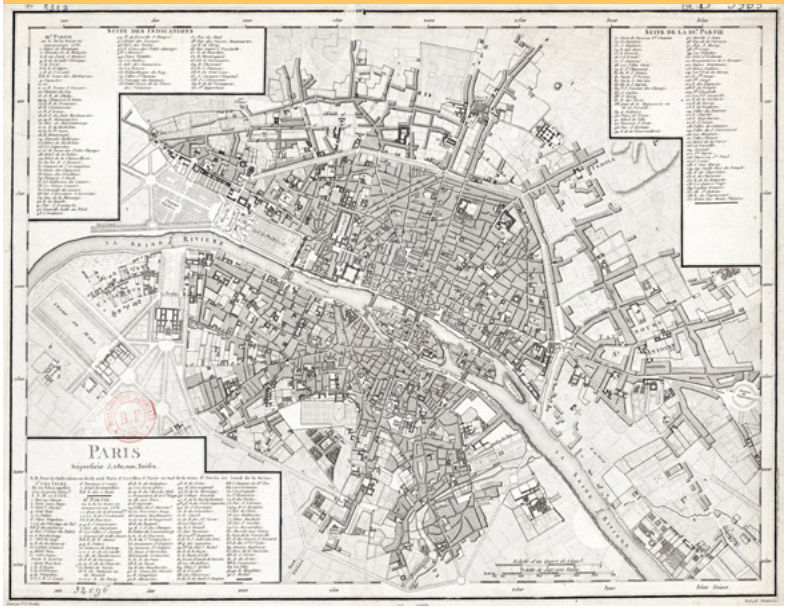

Gravyr: P-F. Tardieu, 1820. Public Domain via Gallica / Wikimedia Commons

Redan en storstad. En karta över Paris år 1820.

Han visste det inte ännu, men han skulle komma att tillbringa resten av sitt liv på skolan.

Foto: Wellcome Collection, Wikimedia Commons (CC BY 4.0)

Fint främmande. En teckning av Marlé visar påve Pius VII:s besök på blindskolan år 1805. Besöket ägde rum tio år innan skolan flyttade till huset på rue Saint-Victoire. Som värd stod monsieur Bertrand, som efterträtt grundaren Valentin Haüy som skolans direktör.

grafilektion pågick. Dufau ledsagade honom till en ledig plats bland de andra eleverna och återupptog sedan den avbrutna lektionen. Ängsligheten som hållit Louis i sitt grepp började nu lätta. Han glömde att han var långt hemifrån och omgiven av idel främlingar, för allting som Dufau berättade om lät så intressant. Louis använde sitt goda minne till att noggrant registrera allting som sades. När Dufau vid lektionens slut riktade en fråga till honom, svarade han klart och utan att tveka, vilket gjorde ett högst fördelaktigt intryck på läraren.

När det blev rast presenterade en av skolans övervakare Louis för de nya skolkamraterna, men han hade återigen börjat känna sig ensam och övergiven. På kvällen, när de andra eleverna lagt sig för att sova, grät Louis sig tyst till sömns i den stora, främmande sovsalen. Det var möjligen den här första kvällen på blindskolan då **Gauthier**, en något äldre elev, beslöt sig för att försöka trösta Louis, vilket skulle leda till en livslång vänskap mellan dem.

Louis börjar trivas

Det tog inte länge innan Louis kände sig hemmastadd på skolan. Det hjälpte mycket att han började inse hur stor nytta han hade av undervisningen. Hans familj skickade också regelbundet brev som en övervakare läste upp för honom.

Snart kunde Louis röra sig i den stora byggnaden som om han alltid bott där. Han gjorde det genom att räkna stegen mellan olika fasta punkter – från sängen till sovsalsdörren, från dörren till trapporna,

från trapporna till matsalen och från matsalen ut till gården.

Skolan fungerade även som en arbetsplats för de blinda. Louis arbetade ofta i verkstaden där eleverna tillverkade tofflor och vävde tyger till sina egna uniformer och till sängkläder för ett närliggande sjukhus.

Skoldagen varade från tidig morgon till sen kväll, med nästan femton timmar av aktiviteter fördelade mellan lektioner, arbete i verkstäderna, musik och religionsutövning.

Haüys taktila skrivsystem

Medan Louis anpassade sig till rutinerna, fick han också bekanta sig med skolans skrivsystem – en upplevelse som skulle väcka hans kreativa instinkter. Eleverna undervisades enligt ett system som införts av skolans grundare **Valentin Haüy**. Han hade låtit trycka böcker med upphöjda latinska bokstäver som man läste genom att följa bokstävernas konturer med fingertopparna. Tyvärr var de här böckerna både otympliga och tunga – de vägde omkring fem kilo – och även dyra och komplicerade att trycka. Därför fanns det bara ett fåtal sådana böcker tillgängliga när Louis började på skolan. Det totala antalet läroböcker uppgick till endast 14 titlar, bland dem grammatikböcker för grekiska, latin, engelska, italienska och spanska.

Haüys metod var inte heller särskilt praktisk för skrivövningar. För att lära sig de latinska bokstäverna använde eleverna en metallnål formad som en penna, med vilken de följde formen av en bokstav som graverats i en skiva. När de lärt sig formen utantill, kunde de sedan rita den på ett papper med hjälp av en vanlig bläckpenna, men utan att de själva kunde läsa vad de skrev. För att hålla reda på raderna användes en ram med snören som löpte parallellt över pappret. Eleverna fick sätta ihop orden bokstav för bokstav, vilket gick mycket långsamt.

Foto: Todor Bozhinov, Wikimedia Commons (CC BY-SA 3.0)

Barndomshemmet. Huset där Louis föddes står forfarande kvar på samma plats i Coupvray.

Mångbegåvad och fingerfärdig

Det otympliga skrivsystemet var mycket svårt att lära sig, men Louis var en av de få eleverna som bemästrade det. Han lärde sig också spela piano och orgel genom att låta läraren styra händerna över klaviaturens tangenter. Det var nu Louis utvecklade sin livslånga kärlek till musik.

Direktör Guillié var själv genuint intresserad av musik och hade lagt märke till att eleverna snabbt lärde sig spela instrument via gehör. Han såg inte musiken som enbart ett tidsfördriv, utan insåg att eleverna kunde få arbete som musiker efter skolan. Därför anlitade han flera musiklärare från Paris konservatorier för att undervisa blindskolans elever i både piano och cello.

Omgivningen lade fort märke till Louis mångsidiga begåvning. **Alexandre-René Pignier**, som lärde känna Louis när denne var 12 år gammal, beskrev honom senare så här: ”Begåvad med en utpräglad fallenhet för studier, ett livligt intellekt och ett anmärkningsvärt rakryggat sinnelag, dröjde det inte länge förrän han utmärkte sig genom sina snabba framsteg och den framgång han skördade i sina studier.” Under skoltiden vann Louis priser i grammatik, historia, algebra samt i piano- och cellospel.

Trots studieframgångarna kände Louis och hans kamrater en växande frustration över begränsningarna med Haüys skrivsystem. Mängden information som kunde förmedlas i de otympliga böckerna var minimal. I Louis kreativa sinne förvandlades begränsningarna till utmaningar att övervinna. Han började nu forma de första idéerna kring det som skulle bli hans livsverk – ett praktiskt skrivsystem för blinda.

Sträng disciplin och hårda straff

Direktör Sebastien Guillié hade en kontroversiell ledarstil och införde många stränga disciplinära åtgärder på skolan. Elever som misskötte sig kunde bli spöade, fastkedjade vid väggen eller satta på en svältdiet bestående av torrt bröd och vatten. En samtida rapport berättar om en flicka som var sjuk i flera månader efter att ha fått ett spöstraff. Louis hade ett rätt livligt temperament, så det är möjligt att även han blev bestraffad under skoltiden, men ingen samtida information står att finna om detta.

Men direktör Guillié hade också en annan sida. Han var en driven pedagog som ständigt sökte nya metoder för att förbättra undervisningen för blinda. Han uppmuntrade särskilt elevernas musikaliska talanger och inrättade även verkstäder på skolan, där de kunde lära sig praktiska hantverk.

År 1821 ledde en intern skandal på skolan till att Guillié avskedades från sin direktörspost. Hans efterträdare, Alexandre-René Pignier, skulle komma att spela en central roll i Louis Brailles liv, inte minst genom hans starka stöd för Louis stora uppfinning. Under de kommande åren skulle Braille inte bara utvecklas till en framstående elev och lärare, utan även till en innovatör vars främsta uppfinning fortfarande används av miljoner personer med synnedsättning världen över.

Hur mycket vet vi om Louis Braille?

Den här artikelserien är inspirerad av Louis Brailles liv – pojken som förlorade synen och skapade ett skriftsystem som förändrade världen. Även om vissa delar av hans liv är historiskt dokumenterade, är mycket okänt. Med hjälp av de fakta som finns, och utifrån hur hans samtid såg ut, har jag föreställt mig hur Louis kan ha tänkt och känt. Det här är alltså en fri tolkning, men med respekt för den människa och pionjär han var.
Centrala källor jag byggt på är Alexandre-René Pigniers biografi ”Notice sur Louis Braille. Professeur et ancien élève de l’Institution des Jeunes Aveugles de Paris” från år 1859, som även är källan till citatet i denna artikel, samt **Pierre Henris** studie ”La Vie et l’Œuvre de Louis Braille” från år 1952 som innehåller samtida citat från Brailles barndomsvän **Hippolyte Coltats** skrift ”Notice biographique sur L. Braille” från år 1853.
– Christian Hellman

Genuint nyfiken och en hejare på fotboll

Anton Gärkman axlade nyligen rollen som socialpolitisk sakkunnig på FSS. Försedd med en gedigen juridisk sakkunskap och en genuin nyfikenhet för samhällsförändringar och fotboll, har han dribblat sig igenom de första intensiva månaderna på Synvillan med entusiasm och energi.

TEXT OCH FOTO: CHRISTIAN HELLMAN

Med en juristexamen från Helsingfors universitet i bagaget och studier i statskunskap med förvaltning i full gång, hoppade Anton Gärkman, 34, nyligen på FSS kälke som vikarie för **Veera Florica Rajala**. Jag satte mig ned med Anton för en liten pratustund.

Nåt nytt varje dag

Antons första månader på FSS har varit intensiva. Han har fått utbildning av synrådgivarna och diskuterat verksamheten med verksamhetsledare **Matthias Jakobsson**.

– Jag tycker om att hela tiden följa med vad som händer, ny samhällsutveckling och nya lagförslag. Det är lite som skattjakt – jag söker hela tiden efter var jag kan göra nytta, berättar han.

Ett temaområde som intresserar Anton särskilt mycket är artificiell intelligens inom myndighetsprocesser. Finland ska troligen i augusti slutföra implementeringen av EU:s

nya AI-förordning från 2024.

– Det här är en oundviklig samhällsutveckling. Vare sig man vill det eller inte, måste man hänga med i processen, förklarar Anton.

Överraskande många

Tillgänglighet är ett nytt temaområde för Anton. Tillsammans med it-ansvarige Andreas Höglund har han granskat myndighetssidor för att förstå skillnaden mellan bra och dålig tillgänglighet. Det som mest överraskat honom är omfattningen av synnedsättning i Finland.

– Att det finns över 50 000 personer med synnedsättning hade jag ingen aning om. Jag har aldrig reflekterat över att så många människor lever med synnedsättning.

Pianot, boken, naturen och fotbollen

När vi pratar om fritiden lyser Antons ögon upp.

– Jag njuter verkligen av att vara i naturen. Det ger mig energi och perspektiv, förklarar han.

Fotboll har varit Antons passion ända sedan barndomen. Ett fotbollsminne har etsat sig fast var när han som 15-åring fick solsting strax innan en finalmatch och inte kunde spela.

– Vi förlorade den matchen också. Jag skulle vilja påstå att det var på grund av mitt misstag, men det tror jag nog inte, skrattar han.

Hemma kopplar Anton gärna av med en god bok – han rekommenderar Robert Harris trilogi om Cicero – eller sätter sig vid pianot.

– Jag spelar helst för så liten publik som möjligt. Man måste kunna stycket bra för att våga spela för andra, erkänner han.

Tre viktiga egenskaper

På frågan om vilka personliga egenskaper han tycker är de viktigaste i den nya arbetsrollen svarar Anton:

– En genuin nyfikenhet. Det gäller att fråga folk hela tiden: hur fungerar det här på riktigt? Man måste försöka leva sig in i situationerna från olika perspektiv. Att vara empatisk och social är viktiga egenskaper. Om man tycker om att lyssna på andra så hjälper det mycket.

Utmaningarna

Om Anton fick ändra en sak i Finlands funktionsrättspolitik skulle det vara att eliminera de regionala skillnaderna mellan välfärdsområdena.

– Det känns mycket orättvist att man har olika rättigheter beroende på var man bor.

Till Synvinkels läsare har Anton en uppmuntran:

– Det finns många utmaningar just nu. Om du har möjlighet att påverka, så försök vara aktiv och tro på att din insats faktiskt betyder något, även om utmaningarna känns stora.

Under sommaren hittar man Anton längs Helsingfors kust eller i skärgården kring Kyrkslätt – helst med utsikt över havet och kaffe inom räckhåll.

”Om man tycker om att lyssna på andra så hjälper det mycket.”

Punktskriften i mittpunkten

Lördagen den 12 april förvandlades Annegården till en myllrande aktivitetspark när årets stora barnfest gick av stapeln. Bland de över 15 organisationer som deltog i det kostnadsfria evenemanget fanns även FSS, som lockade både barn och vuxna med punktskriftsupplevelser.

Stina Nygård, Malena Stenkull och Tessa Bamberg från FSS hade förberett sig inför barnfesten med ett mångsidigt program med punktskrift, braille lego, förstoringsglas, läs-tv och taktila böcker. FSS punktskriftsansvarige Tessa Bamberg blev snabbt dagens stora stjärna när hon demonstrerade hur punktskriftsmaskinen fungerar.

Ett hemligt språk

Punktskriften var en stor succé bland barnen. Flera såg det som ett nytt ”hemligt språk” och ville genast lära sig skriva sina egna namn. Barnen fick experimentera med att forma bokstäverna på de punktskriftsbrädor FSS hade hämtat med sig till Annegården. Sedan läste Tessa upp namnen högt och skrev dem med sin punktskriftsmaskin, vilket väckte både förundran och beundran.

– Många tyckte det var spännande med punktskriftsmaskinen och hur den funkade, berättar Tessa. Inte bara barnen utan även de vuxna hade massor av frågor om hur det är att leva med en

synnedsättning.

Ett barn beslöt att ta hem sitt punktskrivna namn för att visa för sin pappa och låta honom försöka läsa det. Ett annat barn skrev inte bara sitt eget namn, utan även sina syskons och sin hunds namn – ett tecken på hur inspirerande upplevelsen var.

FSS i stormens öga

FSS utrymme bjöd också på något annat värdefullt och kanske oväntat: en oas av lugn. Flera föräldrar uttryckte lättnad över den fridfulla atmosfären och stannade gärna en extra stund för att pyssla med punktskriften tillsammans med sina barn.

– Det var trevligt att se hur många barn som njöt av att få sitta i lugn och ro, berättar Stina Nygård.

Tessa kompletterade programmet genom att läsa taktila sagor för de barn som kände för att lyssna.

En berikande upplevelse

Under dagen besökte totalt 115 barn och 100 vuxna FSS rum – en imponerande siffra som vittnar om stort intresse.

Alla barn fick ett punktskriftsalfabet med sig hem, medan föräldrarna fick informativa broschyrer om barn och syn. CH

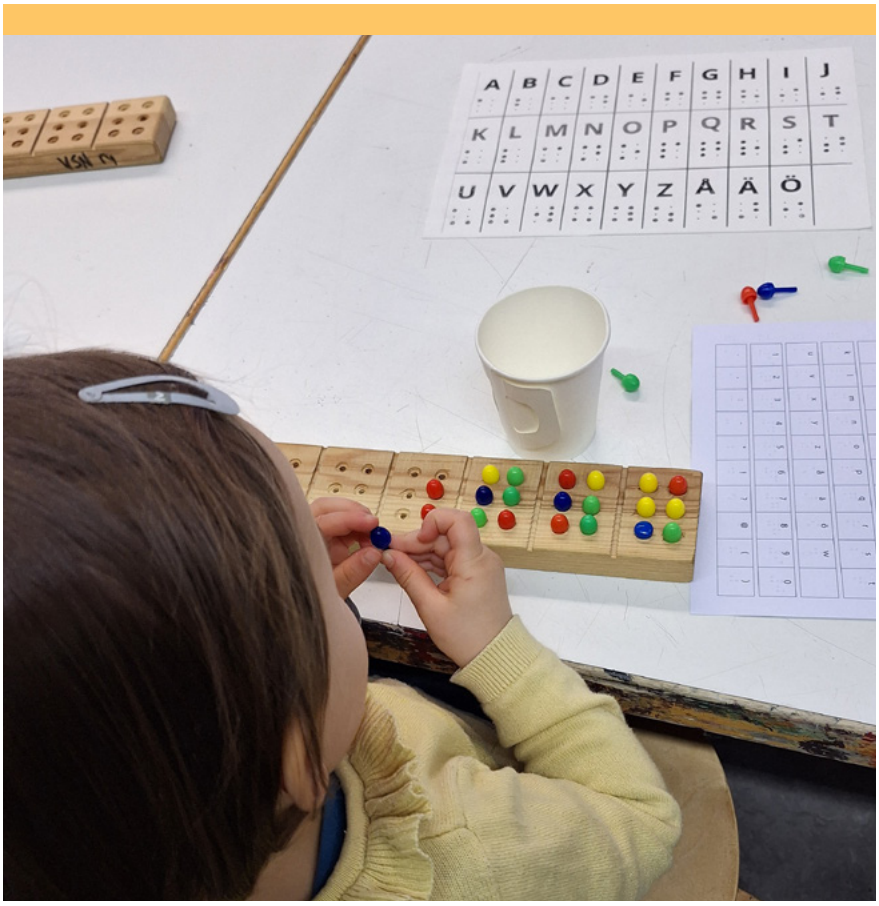

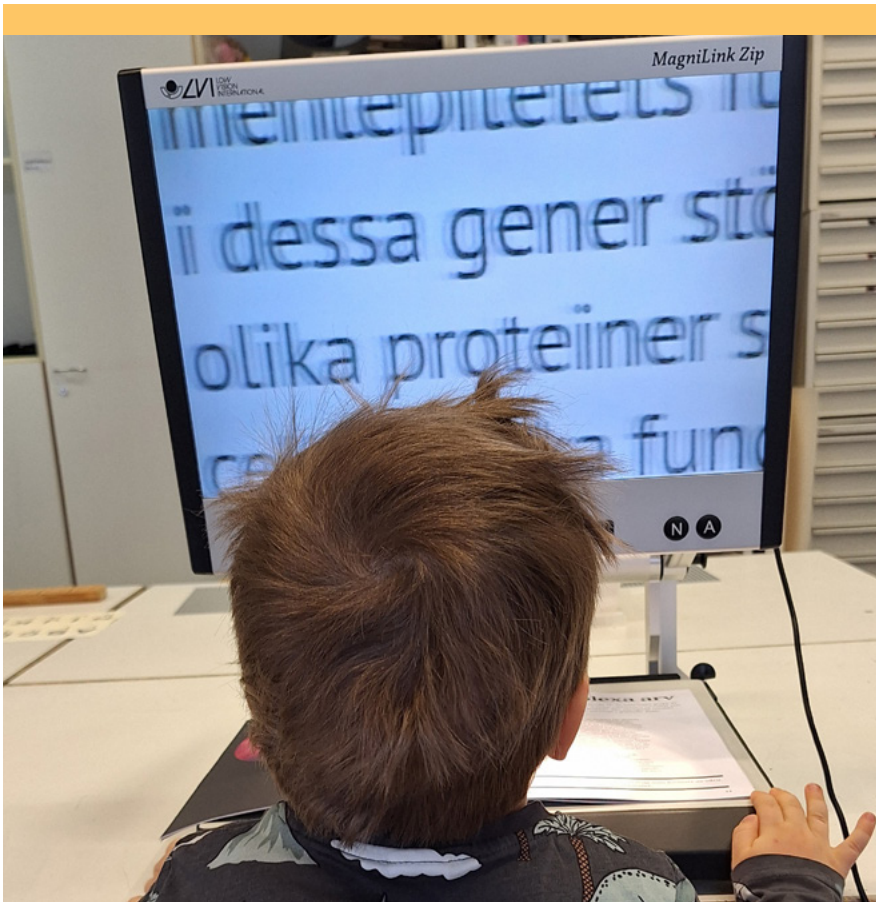

Nya erfarenheter i Norrvalla

I början av maj samlades en grupp personer på Norrvalla kurscenter för att lära sig konsten att dela sina erfarenheter av att leva med synnedsättning. FSS erfarenhetstalarkurs blev en helg fylld av både lärande och gemenskap.

Den 8 maj gick FSS tre dagar långa erfarenhetstalarkurs av stapeln på Norrvalla kurscenter i Vörå. Kursen hade väckt stort intresse och på plats fanns deltagare från hela Svenskfinland. Programmet riktade sig till såväl nybörjare som erfarna erfarenhetstalare som ville utveckla sina färdigheter i att nå ut till skolor, arbetsplatser och andra grupper i samhället.

Tips och insikter

Workshoppen med teaterpedagogen **Julia Hellén** var en av kursens mest uppskattade delar. **Anita Åkerfelt** deltog i kursen tillsammans med sin ledarhund Taika. Hon beskrev teaterpedagogiken som särskilt värdefull:

– Jag fick konkreta tips om sådana saker man kanske gör omedvetet när man håller sitt anförande.

Även mentaltränaren **Jenni Sinisalo** fick mycket uppskattning för sina insikter om hur man balanserar det privata och det offentliga. Kursdeltagaren **Anna Siironen** beskrev hennes bidrag:

– Hon visade hur man drar gränser mellan civila jaget och erfarenhetstalarnivån.

Nytta och mening

Kursen fick deltagarna att reflektera över erfarenhetstalarverksamhetens betydelse. Anita Åkerfelt sammanfattade sina tankar kring detta:

– Att vara erfarenhetstalare betyder för mig framför allt att man är där. Du känner att du behövs, vilket stärker ditt självförtroende. Det här är det absolut viktigaste för mig.

Anna Siironen upplevde att hon fått konkret ”vägkost” för framtida uppdrag:

– Jag fick nya idéer om hur jag ska lägga upp ett program. Jag tror att jag borde använda mer tid till att brainstorma mitt program bättre innan jag blir varm i kläderna och för spontan.

Gemenskap och samvaro

Kursprogrammet var uppbyggt så att det teoretiska innehållet kombinerades med praktiska övningar. Lärandet kompletterades med avslappnade och återhämtande aktiviteter utomhus i Vörås vackra landskap. Promenader i naturen, aktiviteter vid utegymet och minigolfmatcher gav både deltagarna och deras ledarhundar välbehövliga pauser mellan programmets intensiva delar. En stark känsla av gemenskap växte fram hos deltagarna under kursens gång.

– Jag tycker vi haft en otrolig kamratskap inom gruppen, berättar Anita Åkerfelt.

Ett lyckat koncept

Erfarenhetstalare fyller en viktig funktion genom att förmedla autentiska berättelser som når fram på ett sätt som traditionella föreläsningar inte kan.

Deltagarnas entusiasm visade tydligt att det finns en stor efterfrågan för denna typ av utbildning. En deltagare sammanfattade sin upplevelse med orden ”information, kunskap och nyfikenhet” – tre begrepp som fångade kursens anda. CH

I Heureka får du se med andra ögon

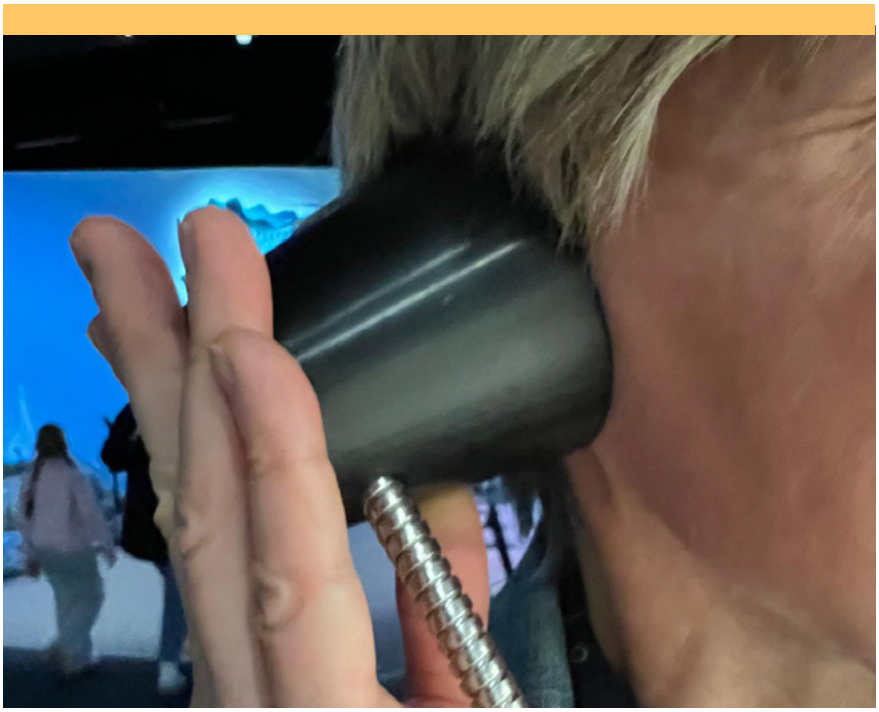

Vetenskapscentret Heureka har sammanställt en liten utställning, ”Toisin Silmin” ”Med andra ögon”, i samarbete med Näkövammaisten Liitto. Här kan du kan bekanta dig med hur det är att ha en synnedsättning. Utställningen har skapats för att fira att punktskriftens 200-årsjubileum.

På utställningsväggen hänger punktskriftsalfabetet, inklusive instruktioner om hur du skriver ditt visitkort med reglett. Här kan du prova glasögon som simulerar olika slag av synnedsättning och också testa ditt sifferminne. Genom att sticka in händerna in i hål i väggen får du prova på hur det är att inte kunna se matförpackningar, utan i stället tvingas avgöra vad du har i skåpet med hjälp av känseln. Lyfter du en lur så hör du svar på vanliga frågor som har ställts till personer med synnedsättning.

FSS och Mellis har engagerat inläsare och hjälpt med terminologi på svenska. Stort tack till inläsarna **Johan Sundholm**, **Tessa Bamberg** och **Nina Wendelin** som du kan lyssna på om du väljer den svenska luren då du besöker utställningen.

Med andra ögon pågår i Heureka till 6.1.2026. HM

Rapport från FSS vårmöte 2025

Förbundet Finlands Svenska Synskadade rf (FSS) höll sitt stadgeenliga vårmöte tisdagen den 20 maj 2025. Totalt 53 ordinarie medlemmar deltog antingen på plats i Synvillan i Helsingfors eller via distansuppkoppling från distriktsföreningarnas verksamhetsutrymmen. Diskussionen leddes av mötesordföranden **Stefan Andersson**.

Verksamhetsberättelsen för 2024 presenterades och godkändes utan ändringar. Bokslutet för 2024 fastställdes och styrelsen och de övriga redovisningsskyldiga beviljades ansvarsfrihet.

Förbundets strategi för 2026–2029 presenterades av verksamhetsledare **Matthias Jakobsson**. Han konstaterade att det inte skett några större förändringar i strategin, förutom att benämningen ”personer med funktionella synutmaningar” ändrats till ”personer med betydande synsvårigheter”, och att dessa nu kan bli ordinarie medlemmar i FSS. Jakobsson påpekade avslutningsvis att STEAs riktlinjer inte ännu publicerats, och att det kan bli nödvändigt med ändringar i strategin när dessa blir kända. Mötet godkände förbundets strategi för åren 2026–2029.

Den livligaste debatten under vårmötet fördes kring frågan om ett valberedningsutskott bör utses. Sittande ordförande **Gunilla Löfman** är inte längre valbar i nästa val, så förbundet kommer att välja en ny ordförande under höstmötet 2025. Det fördes ingående diskussioner kring valberedningsprocessen, huruvida ett valberedningsutskott föranleder en komplettering av stadgarna, hur nya kandidater hittas och vikten av att kandidaterna presenterar sig för medlemmarna i god tid innan höstmötet. Mötet tog beslutet att inte utse ett valberedningsutskott.

Under punkten övriga ärenden diskuterades framtida samarbeten inom hjälpmedelsverksamheten, samt förutsättningarna att möjliggöra distansdeltagande i förbundets möten via egen dator eller telefon. Representanter för styrelsen konstaterade att dessa frågor är under utredning.

Förbundets vårmöte 2025 avrundades med avgående ordförande Gunilla Löfmans tack till mötesdeltagarna och arrangörerna. CH

Vardagsmotion för husse och hund

Mina bekanta måste ha skrapat sig i huvudet länge och ordentligt när de hörde att jag skulle få en ledarhund jag måste gå ut med varje dag. Jag har nämligen aldrig varit den i sällskapet som först sträckt upp händerna och jublat när det vankats promenad.

Efter ett år av ihärdigt trampande kan jag dock stolt konstatera att min kondition förbättrats betydligt. Tack vare de dagliga utflykterna med Isku orkar jag nuförtiden lunka på i timmar utan att ens bli andfådd, även om jag ännu har en god bit kvar innan jag kan misstas för ett äkta strandlejon.

Min dygnsrytm har också förändrats. Förr satt jag sent uppe om kvällarna och pratade med vänner världen runt. Nuförtiden lägger jag mig tidigt, vaknar pigg och kry, och beger mig ut på en skön morgonpromenad. Till en början steg jag upp tidigt för att Isku genast skulle få lätta på trycket efter en lång natt. Nu har jag märkt att han faktiskt kan hålla sig tills husse sovit ut ordentligt. Därför har jag återgått till att sova lite längre, såvida vi inte har ett tidigt tåg att hinna till, såklart.

Jag uppskattar kvällspromenaderna mest, då jag kan njuta av aftonrodnaden och sjunka djupt in i mina egna tankar, alltmedan Isku tryggt leder mig vidare längs de ringlande gångstigarna. Det är en härlig känsla man inte kan uppleva med en vit käpp.

Jag önskar jag kunde säga att jag också njuter av naturens ljud, men jag brukar istället läsa mina läxor medan jag traskar omkring – en oväntad fördel man har som ledarhundsförare. Metoden att lyssna på skolböcker under promenaderna har hjälpt mig att hålla många ämnen i minnet – jag kan rekommendera den varmt! Och jag hinner nog njuta tillräckligt av naturens ljudlandskap under sommaren.

Jag skulle fortfarande inte påstå att jag älskar att gå ut och promenera varje dag. Ibland är jag helt utan energi – speciellt efter långa skoldagar. Då skulle jag bara vilja sitta framför datorn och dyka in i spelens värld som förr, men faktum är att Isku ger mig så mycket annat som en virtuell värld aldrig kan ge. En spelfigur ger mig inte det självförtroende jag behöver för att klara av vardagens stora utmaningar. Men Isku ger mig just det. Då är två till tre promenader om dagen ett lågt pris att betala för att hålla honom lycklig och i god form.

Och just nu när jag skriver dessa rader känner jag hur Isku beslutsamt trycker sin varma nos mot mitt knä – tydligen är det dags att avsluta följetongen här och ge mig ut på dagens sista äventyr tillsammans med alla tiders bästa hjälpmedel.

Fredrik Lindgren "Fredde"

PÅ TAPETEN

Tredje gången gillt för åldersbegränsning inom funktionshinderservicelagen

Planerna på att införa en åldersbegränsning inom funktionshinderservicen fortskrider, nu i form av en preciserad livsskedesbestämmelse som avgränsar tillämpningsområdet för lagen. Vid andra försöket till begränsning krävde grundlagsutskottet preciseringar som nu införts. I social- och hälsovårdsministeriets utkast till regeringens proposition 12.5, på remiss till 23.6, står det att ingen funktionshindergrupp står utanför lagens tillämpningsområde eftersom bestämmelsen bara kodifierar tidigare rättspraxis, endast servicen för ”enstaka äldre personer” försämras. FSS oro är att det inte är fråga om enstaka personer. Kommer äldre med lindrig funktionsnedsättning som idag får tjänster enligt funktionshinderservicelagen enbart att erbjudas allmänna, avgiftsbelagda och anslagsbundna tjänster i framtiden? Först då fallen prövats i domstol vet vi vem och hur många som påverkas av lagändringen, förutsatt att lagen nu godkänns.

Teknik föreslås ersätta personal inom äldreomsorgen

Regeringen planerar besparingar genom ökad användning av teknik inom hemvården. Förslaget är att en allmän bestämmelse om teknisk övervakning vid verksamhetsenheter inom socialvården fogas till socialvårdslagen och att lagen ändras så att det i klientplanen bedöms om servicebehovet kan tillgodoses med hjälp av tekniska lösningar. Klientens samtycke fodras ändå inte. Motsvarande ändring föreslås även i äldreomsorgslagen. Inom heldygnsvård för äldre är förslaget att det blir möjligt att beakta tekniska lösningar och teknisk övervakning vid beräkning av behovet av personal. FSS skriver ett utlåtande om förslagen med fokus på språkliga rättigheter, tillgänglighet och vikten av att beakta klientens behov och önskemål.

Mer skyldigheter och sanktioner för taxichaufförer

I förslaget om ändring av taxilagen, nu på remiss, ställs ökade krav på innehavaren av taxi- och körtillstånd. Utbildning i bemötande återinförs. Skärpta krav på information om pris och om den som kör taxin ska göra resorna tryggare för kunderna. Enligt FSS är förslaget positivt, men ökade kostnader för dem som bedriver taxiverksamhet kan leda till högre priser och försämrad tillgång till taxitjänster.

ÅLANDS SYNSKADADE

Sommarstängt från och med 19.6. Ålands Synskadades verksamhetscenter håller sommarstängt från och med torsdagen 19.6 till och med söndagen 17.8. Under sommarstängningen kontaktas ordförande vid brådskande ärenden.

Bulletinen som taltidning
Funktionsrätt Ålands tidning Bulletinen kommer ut 18–20.8. Den finns även som taltidning. Är du intresserad av att lyssna på Bulletinen eller andra tidningar, såsom lokala dagstidningar, FSS egna tidningar eller till exempel Ålands Sjöfart, Kyrkpressen, God Tid eller Funk? Hör av er till oss på Ålands synskadade eller till synrådgivare Stina Nygård. Du lyssnar via internet med din smarttelefon/surfplatta eller via en speciell apparat som du får låna via oss. Att komma igång och få internet att fungera hjälper vi till med!

Föreläsning kring kost – Save the date. Funktionsrätt Åland ordnar en föreläsning: Maten och rörelsen som skänker hälsa och glädje, 10.9 kl 18 på Alandica. Mer information senare men lägg datumet på minnet!

Sommarhälsning
Den 13.2 hade vi en Alla Hjärtans Dag middag. En programpunkt var att alla fick välja ett ord som de förknippar med vänskap i en slumpad kategori, ett verb t.ex. blommar, ett substantiv t.ex. ros eller ett adjektiv t.ex. varm. Med alla ord skapade Sanna Söderlund en datorskriven dikt (AI).

I en värld där glädjen
virvlar fri,
Där ödmjukheten bor,
så mild och rar,
Där kramar värmer,
skratten klingar,
Och hjärtan hoppar,
utan hinder.

En glädjande present,
en varm beröring,
Pratar tyst om tillit,
djup och sann,
Där rosor blommar,
tulpaner prålar,
I rött och gult,
en färgsprakande famn.

En ros så röd,
en gul ros lyser,
Som tecken på kärlek,
ren och skär,
När hjärta ringer,
glädjen flödar,
I en melodi av lycka,
varm och kär.

Skriven gemensamt av Ålands synskadades medlemmar. En underbar sommar önskar vi dig!

Kontaktuppgifter

Ålands synskadade
Besöksadress:
Johannebovägen 7, Strandnäs
Sommarstängt 18.6–17.8
Tfn 040-68 00 950
E-post: info@syn.ax

Vid brådskande ärenden kontakta ordförande Björn Lindfors, tfn 040-652 85 58

Ålands hälso- och sjukvård
Synhabiliteringen öppen tisdag–torsdag och nås via ögonmottagningens telefontid måndag–fredag kl 8–9, tfn 018-535 277

Synrehabiliteringen semesterstängd under veckorna 27–30 (30.6–27.7).

Socialkurator
Via ÅHS växel, tfn 018-5355
Be att få tala med ögonmottagningens socialkurator.

Förbundet Finlands Svenska Synskadade
Synrådgivare Stina Nygård kan kontaktas på
Tfn: 050-595 4377
E-post: stina.nygard@fss.fi.
Semester: 30.6–1.8

Funktionsrätt Åland
Tfn: 018-22 360
E-post: info@handicampen.ax

VASA SVENSKA SYNSKADADE

Från Vasa önskar vi Er alla en riktigt härlig sommar fylld med värme, glädje och rogivande stunder.

Vårt verksamhetscenter **Lyktan håller stängt under tiden 14.6 – 3.8.2025.** Har du några ärenden under sommarstängningen vänligen kontakta ordförande Kerstin Lillbåsk på tfn 050-369 5997 eller viceordförande Bernt Snygg på tfn 050-520 6235.

Verksamhetsledaren Lisen börjar jobba igen måndag 4.8 och nås på tfn 045-321 3320.

Sommarutflykt till Mässkär i augusti.
Välkommen med på en dagsutflykt till Mässkär som är en ö i det yttersta havsbandet i Jakobstad. Här kan du uppleva skärgårdens lugn och stillhet – njuta av en öppen horisont, vågskvalp och fågelsång. Transport ordnas och utflyktens pris är 50€. Detaljerad information hittar du på vår hemsida www.fss.fi/distriktsforeningar/vasa

Besök till Wasa Teater
Vi går och ser föreställningen ”Festerna och livet däremellan” torsdagen 30.10 kl 19. I Eevas familj mäts människovärdet i prestationer. När hon först förlorar jobbet och sen får skilsmässobeskedet från Heikki – mitt under deras 30-åriga bröllopsdagsfest – börjar fasaden rämna. En pinsamt rolig fest där allt bokstavligen rasar samman - och du är bjuden! Detta är mer än teater – det är en upplevelse som stannar kvar länge. Syntolkning fås.

Biljettens pris är 33€. Anmäl dig till Lisen på kansliet senast måndag 13.10 före kl. 13.

Trivselcafé i Vasa
Ledaren Carina Blom hälsar alla varmt välkomna till första trivselträffen vid Lyktan tisdagen 26.8 kl. 13–15. Servicechef vid Österbottens välfärdsområde Ebba Finnäs kommer och informerar om bl.a hemvård och stödtjänster i hemmet. Synrådgivaren Malena Stenkull deltar så möjlighet till synrådgivning finns.

Terminens anmälningar kan göras till Lisen på kansliet senast mån 25.8 före kl. 13.

Trivselcafé i Närpes
Vid Folkhälsanhuset (södra ingången) hålls höstens första trivselträff tisdag 19.8 kl 13–15. Temat är kosten och dess betydelse. Synrådgivaren Malena Stenkull deltar och möjlighet till synrådgivning finns.

Terminens anmälningar kan göras till Lisen på kansliet senast mån 18.8 före kl. 13.

Punktskrift
Punktskriftskursen hålls varje onsdag och höstterminen startar 10.9 med punktläraren Ritva Hagelberg. Du blir aldrig för gammal för att lära dig punktskrift. Vid intresse kontakta Lisen på kansliet för mera info.

Kamratstödet
Kamratstödpersonerna ringer runt till ordinarie medlemmar i föreningen. Ni kan vänta Er ett trevligt samtal av följande kamratstödjare:

Kerstin Lillbåsk för Sydösterbotten, tfn 050-369 5997

Britten Nylund för Vasa med omnejd, tfn 046-632 5067

Susanne Granholm för Vasa med omnejd, tfn 050-517 4743

Marita Carlson för Petsmo och vänner, tfn 0500-201 666

Vill du som medlem prata med någon av dessa personer är det bara att slå en signal.

Kontaktinformation:
Alla anmälningar görs till verksamhetsledare Lisen Vestlin tfn 045-321 3320 (må-to kl 9-14) eller per e-post: vasasynskadade@gmail.com

Övriga tider och ifall verksamhetsledaren inte svarar kan man kontakta ordförande Kerstin Lillbåsk, tfn 050-369 5997.

Du hittar även info om oss på www.fss.fi/distriktsforeningar/vasa eller på vår facebooksida www.facebook.com/vasasynskadade/

Vår **synrådgivare** Malena Stenkull, är anträffbar på Campus Norrvalla i Vörå, nås på tfn 050-561 2950 (måndag–torsdag) eller via e-post: malena.stenkull@fss.fi

VSS taltidningsstödpersoner:

Christer Strömbäck, tfn 0400-764 138, prenumerationer i Vörå, Korsholm, Vasa och Malax

Pontus Westmalm, tfn 045-221 3233, prenumerationer i Korsnäs, Närpes och Kristinestad

Vår **it-stödperson** är Tom Lillas, tfn 045-189 0802, e-post: lillastom@gmail.com.

Rehabiliteringskoordinator för personer med synnedsättning vid Österbottens Välfärdsområde är:

Saara Kaijanen, tfn 040-728 8046 eller e-post: saara.kaijanen@ovph.fi

Tveka inte att kontakta någon av oss ifall du har några frågor eller funderingar.

Tillsammans är vi starka.

SVENSKA SYNSKADADE I ÖSTNYLAND

Kajutan har sommarstängt 13.6–18.8. Trevlig sommar!

Vi börjar igen med **kaffe och tilltugg** tisdagen den 26 augusti kl 10–11.30 på Kajutan. Och så fortsätter vi med **gymnastik** tillsammans med fysioterapeut Salla.

Tisdagsträffen den 2 september är en kaffestund kl 10–11.30 på Kajutan.

Kaffestunden torsdagen den 4 september kl 10–11.30 är på Hörnan, Sibeliusgatan 3 Lovisa. 5€/person för kaffe och saltig paj.

Vi far till Sjundeå Hotell på **höstläger** den 8–10 september tillsammans med Svenska Synskadade i Västnyland. Mera info ger Jonas, tfn 040-964 4672

Vi börjar med **kaffe och tilltugg** tisdagen den 16 september kl 10–11.30 på Kajutan och så fortsätter vi med **gymnastik** tillsammans med fysioterapeut Salla.

Lyssna på medlemsbandet och/eller läs i tidningen Borgåbladet under Föreningar, tidningen Nya Östis under Passa På och på FSS:s hemsida fss.fi under Östnyland där de senaste programmen uppdaterats.

Verksamhetscentret Kajutan
Ågatan 33 E, Borgå.

Ordförande Jonas
Tfn 040-9644 672.

Distriktssekreterare Catharina
Tfn 040-968 0351 tisdagar

Synrådgivare Ann-Catrin
Tfn 040-511 3345.

It-ansvarig Andreas
Tfn 050-462 6283

NORRA ÖSTERBOTTENS SVENSKA SYNSKADADE

Vi syntolkar Pedersöre Teaters uppsättning av Pippi Långstrump tisdagen 1.7 kl 19 vid Åliden i Purmo. Biljetter med grupprabatt kostar 25€ (minst 20 betalande). Anmäl gärna så snart som möjligt och senast 23.6 till Fyren.

Kansliet är semesterstängt 30.6–11.8. Vid brådskande ärenden kan man kontakta ordförande Bengt Ahlvik, tfn 0500-778 694.

NÖSS medverkar med föreningsinfo och förevisning av målbåll på en **familjedag med olika program och uppvisningar** på Project Liv Arenan söndag 24.8 kl 11–14.

Efter sommarpausen inleder vi verksamheten med en **dagsutfärd till Karleby**, onsdagen 27.8. Vi inleder dagen med lunch vid Juhlakeskus Amor och besöker därefter Rödsös Poro-Pirtti, där vi får guidning och möjlighet att bekanta oss med renar och getter på gården. Dagen avslutas med eftermiddagskaffe. Utfärden kostar 40€ /person. Bussen kör enligt följande tidtabell:

Munsala	kl 9.30
Nykarleby	kl 9.45
Jakobstad	kl 10.15
Holm/Larsmo	kl 10.30
Öja	kl 10.45
Juhlakeskus Amor	kl 11.00

I samarbete med Folkhälsan ordnas träffar för seniorer med nedsatt syn. Höstens första **Trivselcafé**-träff hålls tis 9.9 kl 13–15 vid Terjärv församlingshem. Info och anmälan: Peter Koskinen tfn 050-471 2763.

Flora-Mimosel träffen med Maja Renvall-Höglund startar också tisdag 9.9 kl 13.30 på Florahemmet i Nykarleby.

Tillsammans med Folkhälsan ordnas på onsdagar vid Östanlid; **Gymträning** kl 11–12 samt **vattengympa**, grupp 1 kl. 11.45 och grupp 2 kl 12.30. Höstterminen inleds 10.9.

Likaså inleds **punktskriftsundervisningen** 10.9. Leif Nybohms grupp samlas kl 9 och ”Till Punkt & Pricka” med Maja Renvall-Höglund kl 14.

It-kursen för synskadade startar i början av september på Fyren. Anmälda deltagare informeras separat om gruppindelning och tider.

I stället för sedvanlig föreningsträff ordnas i samarbete med IF Nykarlebynejden en **idrotts- och gemenskapsdag** preliminärt lör 13.9 kl 10–13 vid Skogsvallen i Nykarleby med olika sportgrenar. Mera info på medlemsbandet.

Mimosel- och handarbetsgrupperna träffas i regel varannan måndag kl 12.30–14.30 på Fyren. Mimoselgruppen i Jakobstad samlas jämna måndagar med Maja Renvall-Höglund som ledare, nästa Mimoselträff blir 15.9 och följande 29.9.

Handarbetsgruppen Rätstickorna träffas udda måndagar med Agneta Cederberg. Nästa träff är 22.9 och följande 6.10.

Måndag 22.9 kl 14.30 ordnas en **medlemsträff på Fyren** med Anton Gärkman, socialpolitisk sakkunnig vid FSS.

Föreningens Lunchträffar ordnas i regel sista fredagen i månaden. Lunchträffen i september hålls 26.9.

En tisdag i månaden har vi **Kara Café** kl 12.30–14 på Fyren. Nästa Kara Café hålls tis 30.9. Mera info på www.fss.fi/noss, Facebook och ÖT:s minneslista på tisdagar och fredagar, eller av Ann-Sofie Grankulla, som tar emot anmälningar på tfn 044-7234 888 och via e-post: noss@multi.fi

Synrådgivare Peter Koskinen nås på tel 050-471 2763 (mån-tors) eller via e-post: peter.koskinen@fss.fi

Synvinkelns läsare tillönskas en skön och solig sommar!
Hälsar NÖSS

ÅBOLANDS SYNSKADADE

Hej på er alla! Nu är det sommar! Alla borde ha fått info om sommarens lokala utfärder och om att vi ska se **Teaterboulagets pjäs Den inbillade sjuka** med syntolkning i juli.
September kör vi i gång med en **utfärd till Wiurila herrgård** i Halikko, Salo tisdagen den 23.9. Vi inleder med lunchbuffé kl.12 på restaurang Sigrid. Vår guidning om livet på herrgården under gångna tider startar kl. 13.30. Efter guidningen är det dags för eftermiddagskaffe innan vi startar hemåt.Deltagaravgiften är 30 euro och den betalas kontant under dagen. I avgiften ingår transport, buffélunch, guidning och eftermiddagskaffe. **Transporter:** För dem som bor på Kimitoön ordnas en transport direkt till Wiurila. För dem som bor i Pargas + skärgård, Åbo/Reso med omnejd och i S:t Karins ordnas transporter så att färden kan fortsätta med gemensam buss från St. Karins. Var och en som anmält sig får info om starttiden. Anmäl dig senast fredagen den 5.9 till Harold 050-516 6520 eller Maj-Britt 717 6918. Välkommen med! – Styrelsen

SVENSKA SYNSKADADE I VÄSTNYLAND

Kalender hösten 2025
Börje syntolkar fotboll under sommaren. Är du intresserad? Ring då Börje på 044-5410 679

Damklubben Klagomuren träffas på Lyan och går sedan på promenad. Ring Alexandra för närmare tidtabell för hösten.

Ti 19.8 kl 11 Syntolkad konst Galleri Elverket, lunch, kl 13.30 Villa Skeppet. Eventuell deltagaravgift på 10 euro. Anmälan 14.8

On 27.8 kl 15.30 Läslusarna på Lyan

Må–on 8–10.9 Läger i Sjundeå Anmälan har gått ut.

Lö 13.9 kl 13 Månadsmöte på Lyan med Karin Collins som gäst. Anmälan 9.9.

On 17.9 kl 15 Herrklubben på Lyan

On 24.9 kl 15.30 Läslusarna på Lyan.

On 24.9 kl 18 Frågesport på Lyan.

To 25.9 kl 10–14 Må bra dag på Lyan – Hälsa genom maten. Folkhälsan. Anmälan 15.9.

SVENSKA SYNSKADADE I MELLERSTA NYLAND

I höst fortsätter vi med **månatliga träffar** i Folkhälsanhuset i Brunakärr, Mannerheimvägen 97. Vi träffas måndagarna 25.8, 22.9, 27.10 och 24.11, kl 13–15.

Det nya blir att vi i stället för KansliHörnan valt Folkhälsanhuset i Hagalund, Vindgränden 6 i Esbo, för **vår andra regelbundna träff**. Vi träffas torsdagarna 11.9, 9.10, 13.11 och 11.12, kl 13–15.

Övriga datum att notera: Torsdag 28.8 kl 17 besöker vi i vetenskapscentret Heureka i Vanda. Vi får en syntolkning av **utställningen Istidens jättar.**

Lördag 15.11 kl 16 blir det **pjäsen Amos A på Svenska teatern.**

Vid frågor och anmälan ring distriktssekreterare Irina Andersson mån–ons kl 10–13, tfn 0400-269 553 eller skriv till kansliet@ssmn.fi

OBS! Sommarstängt på kansliet 19.6–10.8.

Skön sommar! – Irina

ANNONS

Bli medlem i Förbundet Finlands Svenska Synskadade

Har du själv, din familjemedlem eller närstående en synnedsättning eller synsvårigheter? Vi finns här för dig! Ju fler medlemmar vi är desto starkare är vi i vårt arbete att skapa ett jämlikt samhälle. Du är viktig.

Foto: iStockphoto.com/ Sladic

Vad vi erbjuder
Vår verksamhet är mångsidig.
Vi ger dig som har synsvårigheter:

- personlig rådgivning och stöd under anpassningsprocessen
- hjälp med att använda anpassade it-hjälpmedel och appar
- gemenskap och utbyte av erfarenheter med andra med synnedsättning
- aktiviteter, kurser och träffar
- information i olika tillgängliga format, bland annat taltidningar och punktskriftstidningar
- tidningen du just nu läser, Synvinkel

Samtidigt kämpar vi för att svenskspråkiga personer med synnedsättning ska uppnå full delaktighet och jämlikhet i vårt samhälle.

Välkommen med i FSS!
Ordinarie medlemskap är ämnat för personer med nedsatt syn, men medlemskap är inte ett måste för att ta del av vår service.

Vårt stödjande medlemskap
Vill du stöda förbundets arbete och följa med vad som händer inom synnedsättnings-världen? Då är du välkommen som stödjande medlem och får organisationstidningen Synvinkel i din postlåda sex gånger i året.

Inte ännu medlem? Bli medlem idag!
Ring kansliet på telefon 09-6962 300
måndagar–torsdagar kl 10–16 eller
skicka e-post till adressen: kansliet@fss.fi

FSS